

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 160 L, Félévre 80 L,
Negyedévre 40 L.
Egyes szám ára 7 Leu.

Felelős szerkesztő és kiadó:
GYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Mihalu Ulteaz (Király-u.) 3.
Megjelenik két hetenként.
Hirdetések díja soronként 6 Leu.

Az új népiskolai törvény.

Már csak napok választanak attól, hogy *Anghelescu* dr. közoktatásügyi miniszternek, a képviselőházhoz benyújtott törvényjavaslata: az ország népoktatásának rendezéséről, megszavazást és aztán királyi szentesítést nyerve, új törvényképen megjelenjen az ország hivatalos lapjában, a Monitorul Oficialban és elfoglalja hatalmát az ország minden kis zugában.

E törvény érkezését várva-várja minden kulturember. Egyrészt, hogy rendet teremtsen az iskolafenntartás és ellátás tekintetében; másfelől a tanulmányi elrendezés kérdésében; ugyszintén a beiskolázás és iskolalátogatás alapjelentőségű ügyében is.

A törvényjavaslat szerint az országnak állami elemi iskolái és óvodái lesznek; a megengedett magániskolákban (a felekezeti iskolák) szintén az állam intentioi és megszabott tanterve szerint kell tanítani és állami bizottság előtt vizsgáztatni.

Az elemi oktatás négy tagozatból fog állani: óvodai foglalkoztatás, az elemi iskola alsó és felső tagozata és az ifjusági oktatásból. Óvodába járhat önkéntesen a növendék 3—5 éves koráig, 5—7 éves kora betöltéseig pedig köteles járni. A népiskola alsó tagozata négy éves és általános ismereteket nyújtó, mely után a középiskolába menő, vagy más, iskolával kapcsolatos életpályákat kereső tanulók abszolváló vizsgát tesznek és ennek alapján veszik fel őket. Viszont, akinek nincsenek kijelölt más céljai, az köteles kijárni a népiskola három éves felső tagozatát is, amely után abszolváló vizsgát tesz és a felnőttek oktatása tanfolyamának lesz kötelezett tagja 18 éves kora betöltéséig.

Az iskolában a tanítás nyelve *román*. A kisebbségi nemzetek részére fentartott elemi iskolák négy alsó osztályban azonban az oktatás az illető gyermekek anyanyelvén történik, míg a román nyelv, a földrajz, történelem és alkotmánytan meghatározott óraszámokban román nyelven tanítatik. A felső tagozat oktatási nyelve azonban már itt is román s csak az anyanyelv és vallás tanítható a gyermek anyanyelvén.

Abban a nagy elfajultságban, amely most uralkodik az iskolalátogatások körül, rendet teremteni hivatott az új törvény. A közvélemény egy része opponál az ellen, hogy az iskolakerülő tanulók szülőit a törvény, hatást elérő érzékenyen büntesse; a tanítóvilág azonban csak helyeselni tudja, hogy az iskolakerülés kiszámíthatatlan furfangjait kitaláló önző szülőket és lelketlen gyermekgondozókat — akik az iskolaköteles korban levő gyermekeket mindenre kihasználták, csak iskolába nem engedték, — végre derékban ragadja és aljas önzésüket megtörje. Mert, aki gyermeke sorsával, jövőjével törődik, azt a büntetéssel kényszerítő törvényszakasz eddig sem érintette s ezután sem fog neki semmi kellemetlenséget okozni, mivel gyermekének minden oktatási ügyi dolgát jól elrendezte és rendezi. Ám a hanyag, vagy szándékosan visszatartó szülőt csakis a törvény büntető kényszerével lehet legszentebb kötelessége teljesítésére szorítani. Mert kérdezzük, milyen állapot az, ahol a gyermekek három hónapig járnak, úgy, ahogy akarnak iskolába? A rendetlen iskolabajlás: gyötrelme és eredménybeli felelőssége a tanítónak; szégyene a helység lakosainak. A szégyen hamar elmúlik, a tudatlanság mindig megmarad és a felnőtt ember még 70 éves korában is hivatkozik, hogy ez meg ez volt

nak idején a tanítója, de nem tanította meg még az elemi ismeretek legszükségesebbjeire sem. Azt azonban már az iskolakötelezettségi kötelességek végén elfelejti, hogy a tanév $\frac{3}{4}$ részét az iskolán kívül töltötte el és csak hébe-korban pillantott be, hogy meg van-e még az iskola és annak tanítója. Ezen napokra emlékezni fog, de amit mulasztott és amiért mulasztott, arra nem és ezen, a felnevelőjével együttesen elkövetett bűnét, nem is fogja emlegetni soha. Tudatlanságának egyedüli oka mindenha az iskola fog maradni.

Ha tehát van *kötelező, ingyenes* népoktatás, hogy ez valamit érjen: legyen *szigoruan kötelező* iskolalátogatás is.

Az iskolában nevelő és oktató személyzet nem a bűnözések üldözésére szervezett ügyészi és csendőri testület, akik ezeket kutassák és ezekért törtessenek; de az élet és a helyi viszonylatok, a családi állapotok minden mozzanatát ismerő, nevelő, testület, amely mindig tudatában van, hogy a büntetést nem annak néri gyönyöreire, de a magasabb kulturcél eléréseért kell alkalmaztatni végszükség esetén. Mert a mai nevetséges iskolalátogatási állapotok és hatástalan megtorlások, egyáltalában csak a semmivel egyenlők és az ezen munkakörben dolgozók részére csupa bösszantást hoznak nap-nap után.

Névleg obligát, tényleg fakultatív iskolalátogatásokkal az elemi iskolákban kultureredményeket elérni, sohasem lehet. Ma pedig az egész vonalon egytől-egyig mind ilyenek a népiskoláink, mert nincs, aki végrehajtsa még a mai semmitmondó tankötelezettséget sem.

A szülők, a gondozók életviszonylatait minden faluban, városban ismeri a tanítószemélyzet s megtudja itélni mikor indokolt és jogosult az iskolamulasztás, de a bösszantásig menő iskolakerülést nem veheti jóba a saját és a növendékei rovására. És ezen ténykörülmeny elbirálásából egyszersmindenkorra ki kell kapcsolni minden papdirektori és jegyzői igazoló ténykedést. Rá kell nevelni, szoktatni és a törvény hatalmas erejével kényszeríteni, a tanköteles gyermekeknek erejét, idejét, tehetségét önző céljaikra kiuzsorázó s e miatt az iskolából őket visszatartó szülőket, hogy gyermekeiknek jövő boldogulásuk kis tőkájéből, nem nap-nap után elvenni kell, de ahhoz gyarapítás-

képen újabb és újabb adagokat kötelesek hozzáadni.

Értelmes, világos látású, helyes gondolkodású szülők-gondozók így is itélik meg gyermekük tankötelezettségének teljesítését; csüngenek az iskolán és annak értékes működésén; s attól gyermekeiket nem elvonni, de ellenkezőleg annak minden tanítási óráját a legkimerítőbben óhajtják felhasználtatni. Ezen állapotnak, a kultúra nagy értékének felismerésére és megszerzésére való törekvésnek kell bekövetkezzék az egész vonalon, a népoktatás nagy mezején. Ezt célozza az új törvény szigorunak látszó beiskolázási és iskolalátogatást biztosító szakasza is. Aki ennek önkényesen utjába áll, érdemes a helyi kis büntetésre.

Gyerkes Mihály.

„Munkátlanság csak az élet.”

Az emberek mai életfelfogása egyetlen elvben csucsosodik ki: munka nélkül élni. De nem csak élni, hanem igazán jól élni.

A legegyszerűbb munkás: a házi cseléd és napszámos, ha a világon semmit nem is tud, ami foglalkozása körében teendője, egyet még is megtanult, hogy feladatát mentől kevesebb megerőltetés és minél rövidebb idő alatt elvégezze. A megtakarított munkaidőt pedig külön értékesítse a kényelmére szolgáló semmittevés hizlalására.

A szolgálatba igyekvő férfi, avagy nő-cseléd már eleve elhatározza, hogy falura nem megy szolgálni, mert ott a gazdájával és háziasszonyával rendszerint együtt, versenyben kell dolgozzék pitymalattól késő estig; kis városba meg azért nem megy, mert az „*vacak fészek*”, szorakozásra semmi alkalom, még vurtschli; bálciu moşilor, mozi és tánc sincsen, csak örökös dolog és dolog. Törekszik tehát legalább is kerületi főbb városba: Kolozsvár, Brassó, Nagyszeben, vagy épen magába a fővárosba Bukarestbe, mert itt a munkaidő meg van szabva; a vacsorát is pénzben adják ki s így ezt, bére megcsönkítése nélkül fel tudja használni mulatásra. A napi munka meg úgy van osztályozva, hogy a „*mindenes*” szó és az ezzel járó teendők teljesen ismeretlenek.

Midőn a kevés teljesítmény összes elveit kijelölték, következik a munkabér megállapítása. Háttérbe nem marad ez sem. Olyan bért követelnek, mellyel meg legyen fizetve szolgálati idejük minden perce, legtöbbször a koszt és lakás értékének teljesen figyelmen kívül hagyásával.

És, ha az egyezség létrejött, kezdődik a szolgálat, helyesebben az egyes munkatelsítmények alól való kibuvás, mondván, hogy ő ezt nem érti, azt nem tudja, amazt más kell elvégezze. Így lassanként ő fogja bediktálni, hogy miből álljon az ő cselédi teendője és mikor mentes az összes munkák alól. Kemény adagok a kenyéradó gazdának és gazdasszonynak, de be kell vegyék mindezeket.

Nós, ha ezen diktatorius dologkerülés csak a nép alsó rétegében volna napirendes symptoma, még a helyzet nem lenne teljesen végzetlen; de az intellektuelek: a több, kevesebb előhaladottsággal rendelkező iparos, kereskedő és tisztviselő társadalmat is hatalmába kerítette ez a mérgező társadalmi irányzat.

Ma mindenki jól és könnyen akar élni. Ehez meg az anyagi eszközök halmaza elkerülhetetlenül szükséges. Hogy aztán azok honnan, mely forrásból kerülnek elő, az most kevés embernél képez lelki töprengést, erkölcsi motívumokkal megalapozott tervezést.

A háboru megtanította az emberek legnagyobb részét: a harácsolásra, az erkölcsi és törvényes élet összes rendelkezéseinek mellőzésére; az önkényes, saját belátása, de főképen a rossz példaadások irányítása szerinti vagyonszerzésre.

Elveszett az emberek lelkéből a tisztesség útján haladó szerzési módozatok kigondolása; ez már nem lényeg; a vagyon megléte az egyedüli cél és erre minden eszköz jó, minden tett acceptabilis.

A munka és becsületesség ma már csak a archivumok penészes ócskaságai. A csitri szolgáltól a vezérő direktorig minden munkása a világi életnek a tömeges jövedelem után áhítozik, sőt törtet; az alkotó munka; a pontos kötelesség teljesítés már csak fixa idea; de nem életszükséglete az érintetlen lelkeknek. Pedig a Róma példája szerinti közmondás, vagyis a rombadulás felé siettetni mindannyi országunk egész létalapját: a tengelyéből ki-

csuszamlott mai erkölcsi eszmék tovább nevelésével.

Ám, ha mindenki el is fordul, a megbízhatóság, feltétlen egyenesség, öntudatos, következetes, kimerítő munkásság elvétől: az iskolák mégis maradjanak meg ezen ócskaságok tovább ápolóinak; mert, mint a nép nyelve, az irodalom örök kutforrása: így, ha vannak és lesznek is tulnövéssek, az erkölcsi megújhodást keresők csak az iskolák hamisítatlan és érintetlen forrásait fogják mindenha felkeresni.

Lesznek újból idők, midőn Petőfi szatirikus sorait a lánglelkű költő és korának értelmisége szerint gondolják s csak a megszegyentő visszaemlékezés fog irni arról, hogy voltak emberek, akik szószerinti tartalmat adtak ezen soroknak s életükben utmutatónak: a munkátlanság elvét tekintették.

A képviselőház előtt az új népoktatási törvény.

Az egész ország jövő boldogulásának útját mutatja a népoktatás új törvénye, melyet *Angheliescu dr.* közoktatásügyi miniszter az országgyűlés képviselőháza elé terjesztett. Ha ennek révén sikerül az országban jó népoktatást teremteni: a kulturált nép minden téren előhalad; pár évtized alatt mértőföldeket jelző lépésekkel építi ki szellemi életét és anyagi felvirágozását egyaránt. Ha azonban minden feltételezés nem válik be a gyakorlati életben, úgy csak dőcögős szekerre ültették a nép legfenségesebb értékét: a népoktatás kiépítését,

A Br. Eötvös-féle 1868 évi XXXVIII-ik t.-c. Magyarország népoktatásának alaptörvénye, csakugy, mint Romániában lesz a dr. Angheliescu-féle népoktatási törvény. Amaz elhibázta a tanítóképzést az intellektuális elveken megvalósítani s ennek folytán neveltek papkocsis tanítókat a falunak, ezek meg engedélmes alattvalókat a hűbér urának és mindenkinek, aki csak magát urnak valami cimen el tudta nevezni. Ha az Angheliescu-féle törvény ezt a vezérő és az egész népoktatási törvény jövőjének eredményekben alapját képező részét szerencsésen megoldotta, minden fogyatkozás, avagy tulzó beállítás kiegyenlítődést nyer, az élő törvény, az arra való tanító áldást hozó működésében.

A törvény főbb elveit egyébképen a következő rövid összefoglalásban adjuk.

Általános rendelkezések. Az elemi iskolai körbe tartoznak: a kisedővők, az elemi iskola, a felnőttek oktatása, a gyengeelméjűek oktatása. Állami (nyilvános) iskolák azok, amelyeket a törvény rendelkezései értelmében nemcsak az állam, hanem a köz-

gek és megyék is felállítanak a közoktatásügyi miniszter felhatalmazásával. Az elemi iskolai oktatás általános irányítása és felügyelete az állam feladata, amely ezt a közoktatásügyi miniszter utján gyakorolja.

Az elemi oktatás az ország egész területén a törvényben foglalt feltételek mellett egységes; kötelező és ingyenes.

Az elemi oktatás az állam iskoláiban román nyelven történik. A vegyes lakosságú vidékeken a közoktatásügyi miniszter a négy alsó osztályban az illető lakosság nyelvén való oktatással egybekötött elemi iskolákat állíthat, ebben az esetben a szabályzatban meghatározott óraszámban kötelező lesz a román nyelv oktatása. A három felső osztályban román lesz a tan nyelv; azonban az anyanyelv és a hittan, mint tantárgy a tanulók anyanyelvén fog taníttatni. Csak a közoktatásügyi minisztertől jóváhagyott tankönyveket szabad használni.

A tankötelezettség. Az összes szülők és gyámok, akik román állami polgárok, kötelesek állami iskolába járattatni gyermekeiket 5—7 éves korukig a kiseddévőkba, 7—16 életkorukig az állami iskolába, a felnőttek iskolájába vagy tanfolyamaira.

A tanköteleseket szeptember 1—10 napjain kötelesek a szülők vagy gyámok beírni. A gyermekeiket be nem írató szülőket 100—300 leuig terjedő és az iskolai bizottság felhasználására fizetendő bírsággal sújtják, az illető gyermekeket pedig hivatalból fogják beírni.

A tanítás szeptember 15-én kezdődik. Az igazolatlan mulasztásokat bírsággal büntetik. A bírságokat 15—15 naponként róják ki. Az első 15 napi mulasztás után minden egyes mulasztott nap után a szülők egy-egy napi munkabérének egynegyedével egyenlő pénzbírságot rónak ki. Ha a bírság kiróvása után a tanköteles nem mulaszt többé, a bírságot nem hajtják fel. Ha az igazolatlan mulasztások ismétlődnek, a bírságot is fokozatosan emelni fogják és a fel nem hajtott összeget is hozzáadják. A második 15 napi mulasztási időszak után a napi munkabér kétnegyed része, a harmadik után háromnegyed része, a negyedik után pedig az egész napi munkabér számíttatik fel minden egyes mulasztott nap után. A továbbra is makacskodó szülők és gyámok a járásbírság elé állíttatnak. Felhajthatatlanság esetén a bírságpénzeket elzárásra változtatják minden egyes 20—20 leu bírság után egy-egy napi fogságot számítva. Egy-egy hónap folyamán az elzárás nem tarthat tovább 5—5 napnál.

500 leu bírsággal büntetik azokat, akiknek gyermekei az abszolváló vizsgálaton nem jelennek meg. A munkaadók és gazdák ugyanolyan kötelezettségekkel terhelvők, mint a szülők.

A magániskolába járó gyermekek szülői és gyámjai indokolatlanul mulasztó gyermekek után ugyanolyan bírságbüntetések alá esnek, mint az állami iskolákba járókéi.

Azok a gyermekek, akik nem lépnek át a középiskolákba a három osztály elvégzése végett, kötelezve vannak az elemi iskolai oktatás három utolsó évét elvégezni.

Az elemi oktatás tagozatai. 1. A kisgyermekek iskolája (kiseddévő). Vegyes és 4—7 éves gyermekek számára való. A 4—5 éves gyermekekre nézve nem kötelező, ellenben az 5—7 évesekre kötelező. Ebben az iskolai tagozatban 40—42 hetet tart az iskolázás évenként és heti 20—24 órás oktatás kötelező.

2. Elemi iskolák. Az elemi (școala primară) hét osztályból áll: négy elemi oktatásra szolgál; az ezt követő három osztályban kibővítik és megrögzítik az előző négy osztályban tanultakat különös tekintettel a gyakorlati ismeretekre.

3. Felnőttek iskolái és tanfolyamai. Ez az oktatás évenként legalább négy hónapig tart; két-két évi ciklusra terjed. Kötelezettek a 12—18 éves életkorúak. A szülők, munkaadók és gazdák 300—500 leuval büntetnek, ha az ebben az életkorban levő gyermekeiket nem járattatják a tanfolyamokra.

4. A gyengeelméjű gyermekek iskolái oly gyermekek számára valók, akiknek elméleti fejlődése elköszött, vakok, siketnémák.

Az elemi iskolai tanítószemélyzet. A törvényjavaslatnak ez a része foglalkozik: az oktatói személyzetbe való kinevezés feltételeivel, az áthelyezések kérdésével, nyugdíjaztatásukkal. A tanítóknak egyebek közt tilos a hatóságokat és a kormányt ócsárolni, izgatni a kormányforma és az állami rend ellen; sztrájkban és törvényes hatóságaik elleni tüntetésekből résztvenni. Tilos bérletekkel foglalkozniok és birtokokat kezelniök: tilos parasztbirtokokkal üzérkedniök, korcsmát tartaniok, vagy szeszes italokat raktárban őrizniök. A 10 hektár, saját földdel nem bíró tanítók bérebevehetnek 10 hektárig terjedő mezőgazdasági földet.

Átmeneti intézkedések. Az elemi iskoláknak hét osztályúvá való kifejlődéséig a jelenlegi elemi iskolák a négy osztály elvégzése után szolgáltatnak ki a tanulók számára végbizonyítványokat. Azok a tanulók, akik ilyen bizonyítványt kapnak, nem kötelesek a további három osztályt is kijárni.

A román nyelv tanítása.

Bevezető és értelemgyakorlatok a magyar tannyelvű elemi népiskola I. osztályában.

Írta: Kovácsné Szilágyi Erzsébet.

(Folyt. és vége.)

Ismét egy néhány főnevet ismertettünk meg: capul, ochiul, nasul, gâtul, brațul, pieptul, az előzőr jelzett fokozat szerint. Ha már az eddig ismertetett főnevekkel és melléknévvel az ismert kérdésekre tudnak pontosan felelni, kibővítjük kérdéstünket a mutató névmással, egyik órán a nőnemű, másik órán a hímneművel. Ce este aceasta: Aceasta este masa, banca, creta, cârpa, stb.

Ce este acesta? Acesta este șcaunul, dulapul, stb. Azután fölteszük a kérdést: unde este? (masa, dulapul) stb. Így felelve rá: Masa este aici; acolo.

Ekkor áthajlunk a személyes névmások és a sunt segédige alakjainak ismertetésére: Eu sunt aici, tu ești acolo; ha fiukat tanítunk, akkor el este aici, ha lányokat, akkor ea este aici, a másik nemet majd később ismertetjük. Azután számlálunk 2 ig és megismertetjük az eddig tanult főnevek névelőnélküli alakját az egyes és a többes számban: Aici este o cretă; acolo sunt două crete. A kérdésünk a căte? majd a căți? azócskával bővül. Aici este un creion. Acolo sunt două creioane stb. Ha már 3 ig vagy 4-ig tudnak számlálni, akkor számláltatunk: o bancă, două bănci, trei bănci, o tablă, două table, trei table stb.

Ha ebben a körben biztosan mozognak, megismertethetünk még egy néhány főnevet: cartea, caietul, lampa, pălăria stb., ami a tanteremben van s szemléltethető.

Ezután ismertetjük az avea segédige jelenidejű alakjait: eu am un creion (erre a kérdésre: ce am eu?) stb.

Azután egy néhány prepozíciót ismertetünk meg: Creta este pe masă. Scaunul este lângă masă. Noi suntem în clasă. Tu ești în bancă. Dulapul este lângă perete. A kérdést egyszer így adjuk fel: Unde este pl. dulapul? Azután: Ce este lângă perete? Ce sunt pe masă. Majd: Cine e la tablă? Cine sunt în clasă (noi suntem în clasă) stb.

Azután megtanítjuk a leggyakrabban előforduló igék jelenidejű alakjait, természetesen szemléltetve: Eu stau, tu stai, el (eu) stă; eu șed, merg, fac, cânt, sterg, scriu. Az igékkal kapcsolatban az egyes és többes szám másik nemű 3-ik személyű névmást is megismertetjük, egymáshoz kérdést intéztetve egy néhány tulajdonnév hívó esetét gyakoroltatjuk. Megismertetjük a băiat (fiát), elev (elevő) főneveket, majd az ismert főnevek többes számának határozott alakját. Számláltatunk velük.

Azután megismertetjük a birtokos névmásokat: Creionul meu este lung. Creionul tău este scurt. Creionul său este roșu stb. Erre a kérdésre: Cum este creionul meu, tău, stb.

Majd egy néhány határozószót ismertetünk meg, amennyit a tanteremben, az udvaron szemléltetni lehet s akkor annyira előkészítettük növendékeinket, hogy hozzákezdhetünk a tanteremben előírt beszédértelmezési gyakorlati anyag feldolgozásához, gondosan vigyázva mindig arra, hogy új fogalmat, új szót megfelelő szemléltetés nélkül ne használjunk. Ha szemléltetni nem lehet, mondjuk, vagy magyarázzuk meg magyarul. Kivétel — mint már említettem — a versikék, dalocskák betanítása, melyeknek szavai a későbbi tanulás folyamán ismertekké válnak s amelyek a gyermek emlékezetét élesítik, azókincset gyarapítják.

Állandó ismétlésekkel párosult, céltudatos és itt is megjelölt tervszerű haladás, a ne sokat, de jól megtanulás és helyes kimondás elvével párosulva: minden bizonnyal meghozzák, állandóan készenlétben tartják a román nyelvbéli haladás, várt eredményeit.

HIREK.

A készülő nyugdíjtörvény. Reménységgel, de egyben aggodalommal van eltelve a készülő nyugdíjtörvénnyel szemben a tisztviselőikar. A minduntalan kiszállingó hírek igen gyöngye jövőt ígérnek a nyugdíjellátást illetőleg. A minapában *Brătianu* Vintila pénzügyminiszter elnöke alatt ülést tartott az a bizottság, melyet a nyugdíjtörvény revizó alá vételére küldöttek ki. A bizottság elé terjesztett törvénytervezet nem kevesebbet mond ki annál, hogy mindazokat, akiket 1918 előtt nyugdíjaztak, nem tekintik a román állam nyugdíjasainak. Ami tehát annyit jelent, hogy ezektől a nyugdíjat meg fogják vonni. Kimondja ezzel szemben a tervezet, hogy a nyugdíjbizottság segélyt állapíthat meg számukra, amely elérheti a mai nyugdíjak nagyságát. Egyébiránt a nyugdíjtörvény új rendelkezései a következők lennének: Tíz évi szolgálat a fizetés három évi átlagának huszonöt százalékaival egyenlő nyugdíjra jogosít, minden további egy évi szolgálat után az utolsó három évi átlagfizetés öt százalékaival emelkedik a nyugdíjigény. A nyugdíj általában nem lehet több maximálisan havi 2000 leu-nél. A polgári tisztviselők csak 56-ik, a lőkészek pedig csak 65-ik életévük betöltése után tarthatnak számot nyugdíjra. Harminc évi szolgálat után e korlátozástól eltekintenek. Ha a tisztviselő betegsége miatt teljesen munkaképtelenné válik, nyugdíjigényét öt évvel megtoldott szolgálati ideje után állapítják meg, de ez a nyugdíj nem lehet több a fizetése 75 százaléknál. Az özvegyek, ha két évig éltek férjükkel, huszonhat százalékat kapják a férj nyugdíjának. Minden további egy év után nyolc-nyolc százalékra van igényük. A kiskorú árvának az apa nyugdíjának harminc százaléka jár, két vagy több gyermek után összesen ötven százalék. Végkielégítés jár tíz évnél kevesebb szolgálat után. Elvesztik nyugdíjjogosultságukat, akiket a román állam ellen való cselekedeteikért, lopásért, csalásért, sikkasztásért, hamisításért ítéltek el. Aki tehát az eljövendő nyugdíj ellátásától várja hátra levő napjainak könnyebb és gondtalanabb eltöltését, csak a nagyobb törődést fogja nyerni: családja mikénti eltartását illetőleg. Nincs más jövő: tisztviselők és családtagjaik tanuljanak kézimunkát, amelynek révén jövedelmet lehet biztosítani, mert a család fő havi nyugdíja fára és kenyérré ha elegendő lesz. Ne vágyakozzék, ne kíváncsozzék tehát senki nyugdíjba, amíg csak a szolgálatot valamiképpen teljesítheti. A tanítók nyugdíj-ellátása természetesen ugyanez lesz.

Néprajzi tudós tanító. Orsz. Endre volt apahidai állami tanító több, mint 30 éve beható szakszerűséggel foglalkozik tudományos alapon néprajzi régészeti dolgokkal. Hogy munkásságának minden vonatkozásban megadhassa az általa óhajtott tudományos értéket és gyűjteményeinek ismertetését: állandó összeköttetést tartott fenn *Országin József* azonos-

ujvári régésszel és *Hermann Ottó* budapesti etnografussal, akinek utmutatásai nagy hatással voltak gyönyörű gyűjteményének rendszeres és magas értéket képviselő összeállításában. Tudós tanítótársunknak gyűjteményét, mintegy 35.000 darabot, a Kolozsváron most készülő erdélyi néprajzi muzeum igazgatója *Unica Romulus dr.* megvásárolta. Maga meg az *Erdélyi Kárpát Egyesület Néprajzi Muzeuma* örének választatván meg, így több tere nyílott értékes tudását a köz javára gyümölcsöztetni. Az ő muzeális nagyszerű gyűjtési hajlandósága bennünk is inspirációt kell ébresszen, s mindazon dolgokat, melyek jellegzetes értékkel bírnak ma, vagy rávilágítanak a mult szokásaira és az életmódokra: össze kell gyűjtsük nemcsak etnografiai, de iskolai gyűjtemény-szemléltető eszközök gyanánt is. A mikéntre és mit gyűjtésre vonatkozólag utmutatásait kollegánk a Tanítók Lapjában kisebb közlemények alakjában leadja, amiért előre is mindannyian hálással mondunk köszönetet. Szeretettel üdvözöljük a Tanítók Lapja munkatársai sorában s kérjük: vezessen minket is bele ezen értékes tudomány ágazat általános tudnivalóiba.

A községek építik fel az új iskolákat.

Az állami iskolák épüle einek felemelését az állam az érdekelt községekre hárítja. A földmivelési miniszter az állami erdőkől hozzájárul ingyen épületfa- anyaggal s így a többi anyagok beszerzését és az építési munkadíjakat kell fizesse az érdekelt község. Nehéz feladat ez a kisközségekre, de megoldást mindenhol található, ha az illetékes főhatóságok előtt erőkitejtésüket igazolják s ez így fennmaradó szükségletek fedezésére a miniszter támogatását kérik. Be kell lássa a falu népe, hogy az iskola az ő kulturháza és ennek építése végett a legnagyobb áldozatot kell meghozza.

Külföldre szóló utlevelek. A külföldre szóló utlevelek kérvényéhez, melyet a vármegyei prefekturán kell beadni, mellékelni kell a következő okmányokat: 1. Születési bizonyítvány. 2. Erkölcsi bizonyítvány. 3. Adóbizonylat arról, hogy nincs adóhátráléka. 4. Ártatlansági bizonyítvány (az ügyészség részéről). 5. Katonai bizonyítvány, hogy a kérelmező nincsen aktív katonai szolgálat alatt. Ezt láttamoztatni kell: a Cercul de Recrutarea-val. 6. Ha családi okokból történik a külföldre való utazás: közjegyzői nyilatkozat; ha egészségi okokból: orvosi bizonyítvány, kereskedők kérelméhez pedig a kamara igazolása szükséges.

Az ország új fővárosa. Románia számára, a megnagyobbodott ország igényeinek megfelelő új fővárost akar a kormány építtetni az Olt folyó mellett. Hogy mely helyen és területen épülne az új főváros, az még nincsen eldöntve, de, hogy a tervvel kormánykörökben behatóan foglalkoznak, igazolja azon körülmény is, hogy az erdélyi gör. katolikusok püspöki küldöttsége a kormány fejénél, Bratianu Jonelnél tisztelegve kérte, hogy a balázsfalvi gör. kath. érsekségnek Bukarestiben való elhelyezéséről törvényhozásilag gondoskodna. A kormány képviselői e terv valóítását azzal vétették le napirendről, hogy az Olt mellett új román főváros építése 4-5 év alatt be-

fejezést nyer, s így a balázsfalvi gör. kath. érsekség is ott fog méltó elhelyezést nyerni. A küldöttség megnyugvással vette tudomásul a kormány tervezését és választát.

Nyíró József a papi hivatásról. A magyar irodalom egyik, erdélyi reprezentánsa, a »Pásztorláz« szépirodalmi folyóirat főszerkesztője, a »Keleti Újság« belső munkatársa a Ref. Lelkészi Egyesület Kolozsváron tartott igazgató-választmányi üléséről tudósítást írva, a következő magasröptű eszmemenetben állítja elübünk a papi hivatás nagyszerűségét:

»Elmentem a gyűlésükre, mert látni akartam, hogy milyen ma a pap falun és mit hordoznak vállukon, mi hevíti munkájukat és milyen szavak hullanak rá megnyitott szívéből a zsolttáros könyv lapjaira és az Úr kelyhében minő jövő érik népem számára.

Jogom van hozzá és külön sajátos elképzeléseimből teremtettem meg magamnak évtizedekkel ezelőtt a nép közötti pásztorkodás és hivatásteljes rendszerét, amely kezdődik az emberi élet misztikus elindulásának sejtett pillanatával és népek sorsán, hivatásán kiszélesedve nem végződik el sem Tedeumon, sem a Circum dederunt döbbenetes rihtmusával; hanem kilendülve a szellemi és lelki transzcendentális világba, az ember és népek mindenek fölötti értékességének igazságát lövelik rá minden egyre felülről, alulról, az élet és mindenség önzéspórusáról.

Ilyen gondolattal mentem, sőt siettem arra a papi gyűlésre, mert hajsolt a falu hétszer szent, népetfenyegető problémája. Választ akartam arra a gondolkozó kérdésemre, hogy mit csinálnak tiszteletes és tisztelendő uraimék. A szertartások nélküli nagy munkát lestem, az újjáteremtődött papot kerestem. Nem a párbéren, kongruán veszekedő, éhes gyomorba temetett, megrövidült gondolatú és minden léptével egy-egy tervét ejtegető, helyzetét és magát megunt embertársamat, ki megelégszik imádságával és önfeláldozásának bármily nagy, de szomorú koporsójába fektűt: hanem az új idők kemény embereit A pap-embert, ki felépítette és tulépitette önmagát a kicsinyes jelszavakon, apró politikácskák zűrzavarain, minden béklyón és minden elfogultságon. A papot, ki nem kisebb, mint a nép, mely reá bízott; ki képes rá, hogy minden pillanatban összegyűjtse és mérlegelje azt a sorsot, mely a hegyek közé ékelt fáktól és kunyhócskáktól árnyékolt arcon eltörülhetetlen jegyként él. Akartam a gesztust és a szót, mely ezeknek a sorsoknak jövőjébe utat mutat és a nép tudatának utjából a boldogulás titkát elrejtő függőnyt szét-hasítja és bevezet mindenkit az élet szentekszentjébe, ha kopott koldus, ha kényes dáma, ha gróf, vagy félelemtől didergő és megvert orcájának szégyenére alázott utolsó paraszt is.

Ennek az embernek gondolata és feje legyen emelkedett, szeme tisztán látó és karjai szilárdak. A rongyból tudjon istenként itélni és szellemi felvilágosultsága ne essék le kőhajításnyira. Legyen nagy és nemes belül, de tudjon mindent. Mert ma egyetlen papnak sem elég a faluja kis kereteivel megelégednie. Új népsors elgondolásán kell töprengenie és sziklából kenyeret teremtő képességgel bírnia. Csodálatnak kell kisérnie a munkáját és szociálmusának szeretet hálót népekre kell kivetnie. Mikor szánt, új élet eke-szarvát tarja és ne csak a csirkéinek, hanem egy népnek birjon magot szórni. Kicsinyes, eidugult agyokban rejtozik ugyanis a — halál.«

E felemelő sorok nemcsak a papi hivatást, de a nép lelkével összeforrottan élő tanítóvilágot is egyenlően érintik. Megértés és ezek utmutatása alapján a hivatásteljesítés a felemelő kötelesség, hogy az így szerzett eredmények gyönyörködtessék a lelkeket egész együttes életünkben.

A véglegesítő és előléptető vizsgák ügyében. Az Erdélyi Tanító-Egyesületek Szövetsége memorandummal fordult a közoktatásügyi miniszterhez a véglegesítő és előléptető vizsgáknak az erdélyi területeken való elejtése tárgyában. Főindok, hogy az erdélyi tanítókar nem hat évi, de nyolc évi tanulmánnyal rendelkezik és a tanképesítője alkalmával olyan vizsgát tett, amely minden tanítói szolgálatra és azzal járó fizetési igénylésre jogosítja. Ha a miniszter akceptálja a Szövetség memorandumában felhozottakat, úgy e két vizsgát elejtheti, ha azonban fenntartja, úgy a már vizsgára felhívott tanítók mindenesetre elő kell álljanak.

x **Üzenet.** A kiadótól vett értesítés szerint *Bence Gyula Tananyagbeosztása* című könyvéből már csak kevés példány van raktáron, azért ajánlatos, hogy akik e nélkülözhetetlen könyvet megszerezni óhajtják, sieszenek a rendelés beküldésével. A rendeléssel egyidejűleg 54 leu utalványozandó, melynek vétele után a könyv ajánlott keresztkötés alatt megküldetik. Cím: *Tananyagbeosztás kiadóhivatala Targul-Muresz Piatja Reg. Ferdinand 11. szám.*

x **Vetemény- és virágmagtermelés.** *Gáspár István* műkertész Olthévizen vetemény- és virágmagtermelést vezetett be. Elsőrendű magvai már is ismert nevet szereztek a fiatal műkertésznek, aki a legnagyobb gondossággal jár utána, hogy virágaival és magvaival megnyerje a nagy közönség tetszését és meglegedését. Árjegyzéket kérjen, hogy megismerhesse termesztését. Címe: *Gáspár István* műkertész *Hoghiz Tárnava-Mare.*

Szerkesztői üzenetek.

M. M. Bm. Önt itteni állomáshelyéről áthelyezték a Regátba, ott azonban egyik helyről küldötték a másik helyre, a végén, miután sehol a fizetési „Stat”-ba fel nem vették, hazakerült szüleihez s így most tíz évi tanítói szolgálat után sehol sincsen, természetesen fizetést sem kap. Ezen szerencsétlen helyzetre mondhatnók: ez a magyar kisebbségi tanító sorsa s ezzel az Ön ügyét a magunk részéről elintézettnak tekintendők; azonban ezen nagy figyelmet érdemlő ügyre nézve, ajánlatunk az, se Ön, se más, aki ebbe a helyzetbe jut, ne hagyja abba ügyét. Amint egyik-másik tanfelügyelő áthelyezési ügyét lehetetlenné tette és alkalmazás hiányában a fizetési Statba sem vette fel, a miniszteriumnak azonnal tegyen jelentést s kérje az elmaradt hónapra, esetleg hónapokra fizetésének kiutalását és megszakított szolgálati idejének igazolását, egyben pedig rendes tanítói állásba való elhelyezését. Ez mind a három elsőrendűen fontos. Fizetése kiutalása nemcsak anyagilag érdeke, de bizonyosság, hogy *rendes tanítói* állásából egy percig sem esett ki, habár az áthelyezési elhelyezkedések nehézségei miatt egy pár hónapig nem is tanított. Szolgálati megszakításának iga-

zolását azért kérje, mert, ha ismét állásba kerül, ezen zápon töltött hónapok munkanélkülisége, igazolatlan szolgálati megszakításnak fog tekintetni s e miatt összes előző szolgálati éveit könnyen elveszitheti, ami fizetése és nyugdíja szempontjából egyaránt feletlenyeges. Rendes tanítói állásba való elhelyezését azért kell okvetlenül kérnie, mert különben szolgálaton kívüli helyzetbe való kerüléseért egyedül Önt tennék felelőssé s megállapítanak ezen mulasztásból származó hibáját s viselnie kellene az összes hátrányos következményeket. Amiórt tehát valaki ilyen kellemetlen helyzetbe jut, hogy az illető községbe a vármegye tanfelügyelője nem fogadja be, erre nem az a válasz, hogy eljön onnan s így tudomásul veszi a tanfelügyelő választását, hanem az: jó tanfelügyelő ur, egyelőre tudomásul veszem elutasítását, de amíg a miniszter ur áthelyez, addig itt teljesítek szolgálatot, kérem tehát besoroztatást és a mai naptól kezdve, illetőleg, ha már arra a hónapra fizetését megkapta, a jövő hónap 1-étől a fizetési Statba való felvételemet. Amennyiben a tanfelügyelő ezt nem tenné, úgy kérje ki elutasítását írásban s ha esetleg nem adná ki, akkor is tegyen azonnal jelentést írásban a miniszteriumnak, de ezt vigye be személyesen és jelentkezzék az ügyosztály főnökénél kihallgatáson. Biztosítom, hogy ügye azonnal helyes és törvényes elintéztést fog nyerni, állásba megy, fizetését utalják s szolgálaton kívül eltöltött idejét feltétlenül igazolni fogják. Ha tehát valakinek sorsa a mindennapi rendes kerékvágásból kikökönt, annak nem az az elintéztése, hogy tanácstalanul megállva hónapokon át nézze annak szerencsétlen és veszélyt, bajt hozó tova gurulását, hanem fel kell venni minden helyes és törvényes alapot annak rendbehozására, a normális utvonalba való visszazökkentésére. A földön járó emberektől pedig nem kell megijedni, még, ha tanfelügyelő vagy szolgabíró akkor sem, különösen, mikor önkényesen és törvénytelenül járnak el, mint az Ön esetében is tették a regáti tanfelügyelők. Ne halassa tehát egy percig se ügyének ezen utmutatásunk alapján való rendezését, de azonnal induljon bele annak zavartalan menete biztosításába.

B. K. Sb. Betöltött 40 évi tanítói szolgálata után, hogy minő nyugdíja lehet, azt pontosan ma senki sem tudja megállapítani. Sejtteni lehet azonban, hogy legtöbb, amit nyerhet, havi 2000 leu. Ez a legmagasabb havi nyugdíj ellátás. Jelenben azonban, aki szolgálatban van, bármi nehézség árán is, de okvetlenül teljesítse szolgálatát tovább. Ha a nyugdíj törvénytervezet tárgyalalt országos törvénné lesz, az idősebb tanítókat amugyis — több, mint bizonyos — hivatalból fogják nyugdíjazni. Ne siettese tehát önmaga azt a helyzetet, ami jövedelmileg csak hátrányos lesz, ugyanis beérkezik. A revizoratulnak a nyugdíj összeg megállapításánál informatív szerepe van, amennyiben a nyugdíjazási okmányok általa állítatnak össze és küldetnek fel az illetékes nyugdíj utaló hatósághoz s ez a tényleges nyugdíjazást az ő jelentése és előterjesztései alapján fogantatosítja. Tehát elsőrendű és főbefolyása van a tanítói nyugdíjazásnál is. Szívélyes üdvözlét.

K. K. Mint volt róm. kath. tanító fordul hozzánk: elmaradt fizetése és nyugdíj ellátása ügyében, utmutató tanácsért. Most tanítói szolgálatának végéhez jutva, ál-

lás nélkül maradt, mert iskolájukat a kevés eredmény miatt a tanügyi hatóság bezáratta. A kevés eredménynek pedig egyedüli oka: a növendékek rendetlen beiskolázása. Alig jártak három hónapig a növendékeik iskolába s ezen idő alatt is ki-ki akkor jött fel, amikor tetszett. Nem eshetik tehát senkinek még csak zokon sem, ha ilyen körülmények között, a rendes iskolázást tartó állami iskola mellett, felekezeti iskolájuk a bezárás sorára jutott, tanítók pedig fizetés és tanítói foglalkozás nélkül maradtak. Ki és hogyan fogja kárpótolni fizetéseik elmaradása és állásaik esetleges elvesztése esetén? — kérdezi továbbmenőleg. Az ilyen tanügyi állapot — írja tovább — valósággal merénylet az erdélyi magyar tanügy ellen, mert az 50—60 kezdő tanuló közül 2—3, vagy egy sem jut fel az V—VI-ik osztályba, »öméltóság« az igazgató ur által teremtetett lehetetlen helyzet miatt. Rövid válaszukon ebben a nehéz helyzetben: Megértjük keserves feljajdulását Önnek, mert ismerjük beható részletekkel azokat az állapotokat, amelyek gyűzik felekezeti iskolai tanítóiársainkat. Bent a felekezeti subordinatio; a tanítói fizetések jelenlegi mértéke és kiszolgáltatása; kifelé pedig a *minden jól van* kényszerhelyzet felöltése és viselése. S ha az iskola, vagy a tanító elbukik, mint jelen esetben is, az odiumnak másra, legtöbbször a tanítószemélyzetre való háritása. Mert a hibának, fogyatkozásnak, vagy épen károsodás előidézésének senki sem akar ténylegesen gazdája lenni. Mindezeknek dacára az Ön ügyében az a véleményünk, hogy Önöknek a fizetése és tanítói szolgálata megszakítást, megcsönkítést nem szenvedhet. A fizetés mértékére nézve, a hivatkozott miniszteri rendeletet közlő *Tanítók Lapja* 1923 évi 1. számú lappéldányát megküldöttük. Ennél többet megállapíthatott az iskolafenntartó iskolai költségvetésileg, kevesebbet azonban nem. Ezen fizetés minden hónapra megilleti. Mert Önök ugyanis nem lehetnek okai annak, ha az iskolafenntartó úgy eligazgattatta iskolájukat, hogy a hatóság ilyen u. n. semmiségből származó, de elég nagy ok miatt be kellett zárassa azt. Nyugdíj ügyük sem szenvedhet csorbát, mert Önök a szolgálat teljesítése végett mindig helyállottak és most is helyállanak csak adják elébük helyzetüket. Ha valaki egy ügy szolgáltatására nem arra való, miért tartja azt a főhatóság kerékkötőnek és lehetetlen helyzet teremtőnek továbbra is ott. Tegyenek jelentést a püspök urnak s kérjék fizetésük kiutalását és a tankötelezettség végrehajtása terén rendteremtő igazgató kiküldését. Nyugdíjról különben ne ábrándozzanak, ez az állam részéről még az állami tanítók számára sincsen, csak lesz ezután, de hogy milyen mértékű, azt a jövő ismeretlensége rejti magában. Szívélyes üdvözlét.

Könyvnyomda R. t. Odorheiu.

Ruhanemüt ^{1st} ^{olcsóbban} **Hirsch Rudolf**
divatüzletében vásárolhat, Odorheiu.

Munkálat alatt áll

a tanítók, tisztviselők román nyelvű
vizsgáira segítő vezérfonal: a

Román Vizsgák Könyve,

mely kivonatos ismeretekkel ad a
román nyelv, irodalomtörténet,
földrajz, történelem és alkot-
mánytan tananyagából.

Kérdések és feleletek alakjában feldolgozták:

Györkes Mihály

Buna Anna

áll. ig.-tanító,

ref. tanítónő.

Megrendelés előjegyzés tétel:

„Administrația Tanítók Lapja Odorheiu“ címen.

Gallériát mos, fényez

SCHMITZ

kelmefestő és vegyi tisztító Odorheiu.

SCHA ALADÁR

könyv-, papr-, ró- és rajzszeker eszkedése,
nyomatványok és könyvkötészeti
ODORHEIU — SZÉKELYUDVARHELY.

Ajánl a szakmába vágó mindenféle tankönyveket, iskolai füzeteket, író- és rajzszerszözöket, iskolai nyomatványokat, stb. stb. szolid és pontos kiszolgálás mellett.

Györkes Mihály és Szabó János által szerkesztet

Tananyagbeosztási nyomatványok az új tanterv és utasítások hivatalmai szerint, román nyelvű fejlécetekkel ellátva, most jelentek meg és kaphatók, egy külv 2 Lei, egy belv (két tantárgy beírására) szintén 2 Lei előleges beküldése mellett: a *Tanítók Lapja* kiadóhivatalában és Z. Székely János könyvkereskedésében Odorheiu.

Elemi iskolai tankönyvek, iskolai

: térképek és nyomatványok :

kaphatók a

Minerva R.-T.-nál

Cluj-Kolozsvár, Str. Reg. Maria 1.